

"KİÇİK MASA ARXASINDAN DÜNYA DAHA AYDIN GÖRÜNÜR"

Bu əlli ildə həmişə sözün yanında olmuşam. Onunla həmdərd olmuşam. Sözün yükünü, ağırlığını həmişə öz çiyinlərimdə hiss eləmişəm. Tez qocalmışam deyiblər. "Şairləri erkən qocalan millətin dərdi də böyük olur". Mən həmişə adamlarda dünyaya hissi, emosional münasibəti formalaşdırmağa çalışmışam. Onları ilk növbədə estetik düyümlü və mənəvi inkişafda yurddaş kimi görmək istəmişəm. Gözəlliyi və dünyanı hisslərlə duymaq istiqamətində şeiriyyətin rolu əvəzsizdir. Son vaxtlar gənclərin mətbuata və ədəbiyyata biganəliyindən tez-tez danışırırlar. Bəlkə də, bu, gənclərin daha tələbkar olmalarıyla bağlıdır. Oxucu müəllifi bir şəxsiyyət kimi tanımaq istəyir. Gözəl sözlər yazan şairin özünün həyatı mövqeyini bilmək oxucu üçün istəyə çevrilir. Bu mənada özümü xoşbəxt sanmışam.

*Sözün qüdrətinə vurulan gündən,
Sözə könül verən xiridar oldum,
Ənəlhəq söyləyib, Nəsimiləşdim,
Məkan ölçüsündə yeri dar oldum.*

Keşməkeşli zamanədə bu janrı yaşatmaq ağır və şərəfli sənətdir. Mən inamsızlıq emosiyalarına qarılanlara Tanrı inamı yaşatmağı, aləmə öz qəlbinin gözü ilə baxmağı tövsiyə etmişəm. Qorxmuşlara isə "Bismillah" kəlməsini öyrətməmişəm, bədbinlikdən qoruyub zamandan, həyatdan inciməyin demişəm. Çünki söz sənətini sevən, onu yaşadandır. Qayğılarına dözüümüm, bir çətin ömür qismətim varmış. Gecəni gündüzə qatıb sözün, kəlmənin içində can rahatlığımı, gözlərimin yuxusunu itirəndə, bu əzab, bu yangı mənə sevinc gətirib. Məqsədimin, amalımın ünvanına aparən yollarda işığım olub. Kiçik yazı masamın arxasından dünyanı, vətəni daha yaxından görmüşəm. İlhamın qanadlarında özüm özümü asdıqca insanlığın başına dolanıb məhəbbətlərin keşiyinə çıxmışam. Kəlmələrimin düzümünün durnaları qatarlanıb, sevda günəşim ürəkləri isitdikcə şirin-şəkər arzularım qanad açıb. Şairliyi, bəlkə də, Tanrı bütün dərdləri çəkə bildiyimizə görə verib. Amma sabaha doğru inamla getməyi, yaşamağı bacarmışıq.

*Belə tanıyanım, sevənlərim var,
Qırılaram əymək istəyəni kimi.
Vallah, mənimtək də yaşamaq olar
Qoyun mən yaşayım, mən deyən kimi.*

Məncə, bu vətəndaş əxlaqından doğan təəssübkeşlikdir. Azərbaycan deyilən məmləkətin ocağı başında olmaq özü də bir imtahandır. Vətən deyəndə ürəyim uçunub, amma ümid yolunun haqqa qarşı açdığına inanmışam. Axtardığım itiyimin, qucağımdan yerə qoymadığım yarağımın tətiyindən asılı olduğunu yaxşı bilmişəm.

*Yollara çıxmağın nədir mənası,
Küsəni, umanı qoruyanmasaq.
Yadların hökmündə basılar vətən
Sonuncu gümanı qoruyanmasaq.*

Bir ulu istəyim, bir qərib həsrətim, bir əbədi ayrılıqla bitəsi yolun yolçusuyam. Hələ ki, özümü arzularımın dalınca daşıyıram. Gözəgörünməz dəyanətim, təkminim və zəhmətimlə birgə həm də oxşarlıqda özümdən seçilməyən sözümlə dostluq eləmişəm. Bir ruhla bir bədən ağı MƏN-i hər cür dəb-dəbə və şöhrətdən uzaq bir saflığa, toxunulmazlığa tapındırıb, halallığımla çoxlarını mat qoymuşam. Sözü səcdəgah bilənlər, ona bağlı olanlar bu hüdudsuz aləmin zənginliklərində ağı qanadlarıyla uçan mələk timsallı insanlardır. Yaxşı deyiblər ki, Allah-təalanın ərşi altındakı o böyük xəzinənin açarı şairlərin əlindədir. Bizim sözüməzə könül verənlərin özləri də, qoy elə belələrindən olsunlar.

*Yuxuya verilib yatan məmləkət,
Şair kəlməsindən oyana bilər.
Şahların hökmündə alçalın ölkə
Bir şair çiyində dayana bilər.*

Həyatda gördüyüm nə varsa mənim üçün sözdü, nəğmədi. Əbədiyaşar məhəbbət duyğusuyla ruha gələn, deyimə çevrilən bütün mövzular mənim üçün gözəldir. 80-ci illərdən üzü bəri yaşadığım çətin günlərin şeirlərindən bir bənd var:

*Əsrin, minilliyin dəyişdi, gördüm,
Dünənin sabahla görüşdü gördüm,
Mən səni təzədən döyüşdə gördüm,
Vətən, ay vətən!*

Yaxud, qarış-qarış gəzib dolaşdığım yerlərdən sevə-sevə söhbət açdığım şirin xatirələrin ocağının çözləyib duyduğum, gördüyüm nə varsa:

*Çölün yaxasında gülün düzümü,
Güllərə uzanan əlin düzümü,
Sinelər gizləyən telin düzümü,
Bir təzə nəğmədi, bir təzə nəğmə.*

Doğulub, böyüdüyüm, adının özündə bir şairanəlik duyulan Qoşa-qovaq kəndində dünyaya göz açib uşaqlığımın şeirlərin yazdım.

*Bizim gözümlə yatardı günəş,
Şirin röyalara çökərdi duman.
Bizi yuxulardan oyatmamaq üçün
Xəlvəti-xəlvəti sökülərdi dan.*

Bu kənd mənim üçün doğma olduğu qədər də sevilən yurd yeridir. Mənim üçün "Bir kənd var sonuncu dayanacaqda". "Qanadlı günlərin gileyi" kitabımda sevə-sevə söhbət açdığım kəndimizin qoşquları, daşqaları, kömürçüsü, dəmirçisi, dəyirmançısı, nə-nəmin oxlovu, ərsini, zirzəmidə taxtaları çürümüş köhnə beşiyi, anamın dolabında otuz ildən bəri qoruyub saxladığı atamın paltarları, mübahirə çantasındakı sarı ordeni, medalları mənim ilk mövzularım olub.

*Ömrüm sözə dönüb vərəqlər üstə,
Dönüb kəlmə-kəlmə sətirləmişəm.
Ruhum bar yetirib neçə nəğmədən,
Mən də dadlanmışam, ətirələnmişəm.*

Öz daxili aləmində qapanıb, bu aləmdən çıxma bil-məyənlər, sevgidən ötrü şam kimi əriyib sonuncu ümidini yaşayanlar, öz sevgisini səhvindən sonra duyanlar, arzularıyla, xəyallarıyla ərzə havalanıb qanad açanlar, unudanlar və atılanlar, eşqini həvəs və istək, qayğı və ehtiyac hesab edənlərin şeirlərini də mən yazdım. Qadın sevgisinə qiymət verdim.

*Sevilmək hər eşqin tacındakı ləl,
Sandım ki, tovlamaz bu şöhrət səni.
Ayırub adillər içindən, gözəl
İlahiləşdirər məhəbbət səni.*

*Bu hissini, duyğunun adını tutmaz,
Eşqində boy atıb oyanmayanlar.
Tale qismətinə əlləri çatmaz,
Qadın sevgisinə inanmayanlar.*

Sevgi arzuların daşdığı, talelərin özünə oxşayan, hər kəsi yaşadan və içində yanan işıqdır. İnsan isə sevgidən yoğrulmuş bir bəşərdir və gözəllikdə onun ilahi qüdrətidir. Zaman yaşanan günlərin nizamında hələ güllər üzüləcək, gözəllər sevinəcək. Dünya yuyulub təmizə çıxacaq. Bu isə zamanın mənası, gözəlliyin özü olacaq. Əlimə qələm alan gündən anladım ki, hərdəmxəyal bir ömür sürüb, əbədiyyətə gədən yolun keçdiyi bu dünya deyilən xanıman elə-bələ gözənti baxçası deyil. Bu dünyada hər kəs yaddaşlarda soraq kimi, dodaqlarda sevgi pıçılısı kimi bir iz qoymalıdır. Ömrün yaşamaq haqqı həm də yaşatmaq deyilən borcu daşımaq idi.

*Bir qəlbi sevgidən doymamışam,
Yaxşını yamandan ayırmamışam,
Bir oğul böyüdüb buyurmamışam,
Çıxıb gedəmmərəm hələ dünyadan.*

*Yollarım dumana, sisə bürünür,
Arxamca gör neçə kölgə sürünür
Hələ ki mənim də yerim görünür,
Çıxıb gedəmmərəm hələ dünyadan.*

Sözlərimin düzümlü həmişə arzularımla uyuşub. Ulduzdan nur soruşan söz aşığı, nübar arzularımız bahar kimi çiçəkləsin.

Eşqiniz sadağa, canınız yatağa, qışınız qabağa düşməmiş sevilə-sevilə azalanlardan, ürəklərə, yaddaşlara yazılanlardan olasınız. Onsuz da mənim ilham pərimin öz seçimində bayramıdır. Çünki mən onu Tanrı işığına, haqq yoluna kökləmişəm. İçimdə təmizlənilib sözün sevgisindən doymamışam. Məni qınamayın, deyəsən, məndən şair olasıdır. Bir məhəbbətin ümid yeri olmaq, buludun, yağışın, küləyin, torpağın, daşın ilahi şeirlərini yazmaq arzularıyla yaşmışam. Çünki bu mənim ömrümün mənası olub.

*Mən özümə bu həyatdan dərs keçib,
İnsan kimi yaşamağı öyrətdim.
Taleyimin ömür adlı yükünü,
Öz çiyində daşımağı öyrətdim.*

*Tutan oldu azdırmağa yolumdan,
Oynadılar yorğun düşən halımdan.
Dostum oldum, özüm tutdum qolumdan,
Dədələrə oxşamağı öyrətdim.*

*Yalanı yox söylədiyim sözümün,
Daha nurun işığıyam gözümün.
Fəxrəddinə haqq yolunu özümün,
Qismətimdən başlamağı öyrətdim.*

Keçid dövrü deyilən 80-ci illərin axırında bir çox şairlərin yaradıcılığında fasilələr olsa da mən öz sözümə sadıq qalmışam. Çünki hər bir söz adamı nizamı pozulan zamanın və təbiətin dərdlərindən halı olmalı, ayaq tutub yeriyən yalanların, talanların, pislərin, oğruların, qatillərin üzünə "yox" deməyi bacarmalıdır. Hər bir yaradıcı insan özünü dərk etmənin ən ali pilləsində nə vaxtsa qərar tutur. Əfsuslar olsun ki, hər kəs özünün bu məqamını dərk edə bilmir. Həmin məqam, həmin an sözdən keçəndə idrakın ali deyiminə çevrilir. Zaman da, həyat da, məhəbbət də əbədiyyət tapır. Bu an bir ilgim kimi mənəvi zənginliyin zülmətləri yaran xəyali günəşinə dönür.

*Dünya sınaq meydanıdı,
Niyə qərib yaşayasan!
Dostun, yarın ilqarına,
Könül verib yaşayasan.*

*Qazanıb öz çörəyini,
Yurda söykə kürəyini,
Süfrə kimi ürəyini,
Haqqa sərrib yaşayasan.*

*Yar olasan, yar görəsən,
Dağ olasan, qar görəsən
Tum səpəsən, bar görəsən,
Barın dərib yaşayasan.*

Ömür deyilən bu yolun imtahanı da, sınağı da insanın öz əlindədir.

*Yolların bəxtində yalquzaq ömrü,
Hələ qorxucu var yaşamağın da,
Ən ağır qiymətlə imtahanı var,
Ömrü bu yollarda daşımağın da.*

Yadımdadı, qatara bilet alıb, axşam, ümumi vəqonda Bakıya ayaq üstə getdiyim, bir ulu istəyin arxasınca getdiyim günləri bu gün də xatırlayıram.

*Gəldim sevincimi tapam bu yerdə,
Amma hayandasa yerim boş qalıb.
Olanı, olmazı qoyub şəhərdə,
Bəlkə dönəsiyəm əliboş qalıb.*

Onda intuisiyam qulağıma pıçıldamışdı:

*Canda el sevgisi, yurd məhəbbəti,
İndi ki ilhamın deyir buyur gəl,
Burda tapacaqsan adı, şöhrəti,
Anan doğubdusa şair, buyur, gəl.*

Torpağının, daşının nağıllarıyla, laylalarıyla böyüdüyüm ellərin doğmalıqdan gələn sirri, sehri bir dəli həsrət kimi məni göynətməkdədi. Gedişimə dilənən buludların harayını, ildırımların bağirtisini, arxamca çağırən qönçəmisal bir məhəbbətin sonrasını yada salmaq bu gün də çox ağırdı. Nə zaman səngiyəcəyini bilmirəm. Amma dəstələdiyim xəyalların qüruba diklənən üzünə boylandıqca qismətimə düşən ömür payımı boş-boşuna yellərə vermədiyimə sevinmişəm. Yaxşılara qənim olanlar içində yaşamaq əzabın harayı deyimə çevrilib, yangını səngidib, oda tamarzı oddaş, yurda tamarzı yurddaş, taleyi daşımaq qismətə çevrildəndə onu kiminləsə bölüşmək ehtiyacı hiss eləyirsən. Qan-qada yol geyib zamanı ayaqlayanlar, dəbdəbə və şöhrətli sevgidən kəsad aşıqlar, itik axtarıb ümid yaşadanlar və daha kimlər-kimlər var dolu dünyanın aclıq və səfalətinin nəğmələrini də yazanda düşünmüşəm ki, kimsə qı-

namaz məni. Çünki "zülüm olur qanan vaxtı" deyiblər.

*Qurudub dəhnədən su gələn arxı,
Elə fırladıq o köhnə çarxı.
Bu ana torpağa görürsüz axı,
Özümüzdən bətar bir yağı yoxdu.*

Dözümüm və inamım həmişə yol yoldaşım olub. Amma məni həyatda qismən sındıran anamın əbədi ayrılığı olub. Atamı çox erkən itirdiyimdən o ağrının böyüklüyünü, bəlkə də, o qədər hiss eləməmişəm. Bir zamanlar bəxtəvər gülüşünü unuda bilmədiyim anam:

*Analar güləndə gülər ilk bahar,
Bir ana ağlasa susar min dilək.
Dünyada nə qədər qanunlar ki var,
Deyirəm analar verəydi gərək, -
Demişəm.*

Addımlarımın heyinə qarışan ürək döyüntüsünü saya-saya, kövrələ-kövrələ, yana-yana qarşıdakı işığa yetmək ümidiylə dünyanın əzəli və sonu bilinməyən uzun yollarının yolçularından biri də mənəm. Qəlbimin hökmündə ümid işığının gümanını yaşada-yədədə sanki qanadlanıram. Bir ulu istəyin, bir qərib həsrətin yol yoldaşına dönürəm. Başqalaşırım və illərin üzümde qırıqdırdığımı, istəklilərimi itirdiyimi görə-görə hansı yaşda olsan belə çiçək kimi açılıb-saçılmaq həvəsi, dil-dodaqlarda həmişə təzə-tər pıçılıya dönmək arzusu yazdırıb məni. Yaşadığım günlərin sayı şeirə, nəğməyə dönən günlərimin sayı qədərdir, vəssalam.

Zaman yaşanır və yaşanan günlərin düzümündə hələ güllər üzüləcək, gözəllər seviləcək. Dünya yuyulub təmizə çıxacaq. Bu isə zamanın mənası, gözəlliyin özü olacaq. Yaddaşımla, dərkimlə, qan qardaşım Türkümlə - bu dözum, duruş vədəsində salamina gəldim, Vətən, haqqı tanıdan savaşı yangısıyla Azərbaycan oldum! Yaxşılara oxşadım. Başına yığıldığımız ocağın oduna and içdim. Amma hələ sonu görünməyən uzun yolların son imtahanı, müqəddəs qiyamət günü hələ qarşıdadı. Tanrı millətimə yar olsun! Nə zaman səngiyəcəyimi bilmirəm. Amma dəstələdiyim xəyalların qüruba diklənən üzünə boylandıqca qismətimə düşən ömür payımın hələ söz-söz ələndiyinə şükür elədim.

*Nə qədər bu qüdrət, inam səndədi,
Fəxrəddin, şər-xətə hələ gendədi.
Tanrı dərgahında əziz bəndədi,
Kimin ki, getdiyi Allah yoludu.*

*Fəxrəddin Əziz
Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü*